

Koningin Wilhelmina en de Boerenbond.

Onder dagteekening van Dinsdag 6 September bevat Het Tilburgsch Dagblad onder bovenstaand opschrift het volgende, ook voor onze provincie lezenswaardig artikel.

Onze geëerbiedigde Koningin Wilhelmina aanvaardt den scepter over 4½ miljoen bewoners der lage landen en wordt gekroond als Vorstin der Nederlanden. En onder hen die Jubelen in steden en dorpen tot in de kleinste vlekken van ons koninkrijk klinkt overweldigend de stem van het grootste deel onzer bevolking, van hen die leven van de opbrengst van den grond, van hen die leven van landbouw en veeteelt.

En voorzeker zij hebben reden tot juichen. Want Koningin Wilhelmina zal haar naam geven aan een tijdperk van verandering en verbetering op 't gebied van ons edel bedrijf. Verbetering, niet in dien zin dat wij, landbouwers, nu maar kalm in een stoel blijven zitten en afwachten tot de rijksbetaalmeeester ons de bankbiljetten thuis komt brengen. Neen nog altijd moet de hand flink aan den ploeg geslagen. Maar de verbetering is er in de belangstelling met welke de Regeering nu begint kennis te nemen van de wenschen der landbouwers, wenschen veelal uit nood geboren.

De hooge Regeering heeft in ons altijd gezien menschen die steeds wat nieuwe en wat anders te wenschen hadden.

„Een boer klaagt altijd”, is een bekend gezegde, waarvan wel 't een en ander waar is. Maar er was dan ook veelal reden tot klagen, en vooral in de latere jaren is het boerenbedrijf niet een der meest winstgevende geweest.

Gaan, we eens even na, wat de reden geweest is dat er tot voor eenige jaren terug zoo weinig aandacht aan onze belangen gewijd word.

De boeren hebben een gouden tijd gehad. Vanaf 't jaar 1848 begon de gouden tijd, welke tot ongeveer 1876 duurde. Men werd slapende rijk. In 't jaar 1861 brak zich 't beginsel van vrijen handel aan en werden bijna overal de beschermende rechten waaronder die op graan, vee en zuivelproducten afgeschaft of sterk verminderd. Voor ons land had dit tengevolge dat de prijs van vet vee en kalveren, enorm steeg, onze handel in boter en kaas naar de omringende landen breidde zich zeer uit, terwijl de graanprijzen bleven stijgen. Men geloofde dat dit jaren zou duren en het grondbezit werd dus een goede speculatie geacht.

Koop- en pachtprizen der landerijen stegen voortdurend en waar er veel verdiend werd, kon de boer wel eens wat extra tientjes laten rollen. Nieuwe behoeften werden geschapen, de weelde onder de landbouwende bevolking nam steeds toe. Zij beurde de toen als nu, weer kwijnende industrie van goud en zilvermederij weer op en zeker uit diep tijd dagteekent het gezegde;

Als 't den boer goed gaat, gaat het allen goed. Maar deze rijkdom, hoe welkom aan de meesten onzer, had zijne schaduwzijde. Zij werd al te gemakkelijk verkregen. Men verwaarloosde het bedrijf, 't gaf immers toch geld genoeg? Aan de zuivelproducten werd geen voldoende zorg besteed, 't buitenland kon immers niet buiten ons?

Zelfs een koninklijk woord kon de landbouwers niet tot energie opwekken. Wijlen Z.M. Koning Willem III, een zeer ijverig belangstellende in alles wat den landbouw betrof, sprak op een vergadering der afgevaardigden van de Landbouwmaatschappijen, de volgende merkwaardige woorden: „*Kennis is de grondslag van den landbouw en de aankweeking van wetenschap en practijk moet voor den landbouw heilzaam werken*”

Spoedig genoeg kwam de terugslag. De beenen waren niet sterk genoeg geweest voor het dragen van deze weelde.

Terwijl de Regeering, getuige van den materiële voorspoed van den landbouw, de overtuiging kreeg, dat deze op eigen wieken kon drijven, trok zij meer en meer haar hulp terug.

De officiële Provinciale commissies van landbouw werden opgeheven, de bestaande reglementen op de paardenfokkerij ingetrokken, en niets werd gedaan tot verbetering der kleine rivieren in 't Oosten, wier water den landbouw in die streken zooveel schade berokkende. Aan landbouwonderwijs werd weinig of niets gedaan, ook al misschien omdat de landbouwers van gemeenschappelijke voorlichting niet gediend waren.

Werd er dus hier te lande weinig of niets gedaan, in 't buitenland werkte men dubbel zoo hard. Daar erkende men de waarde van Z.M. Willem's koninklijk woord. Zeer belangrijke sommen werden vooral in Duitschland en Denemarken voor den landbouw en 't wetenschappelijk landbouwonderwijs uitgegeven. Een enorme uitbreiding van den graanbouw in streken welke vroeger ontgonnen waren en beschermende rechten der omringende landen werkten mede om de prijzen onzer granen en zuivelproducten te drukken. In 't jaar 1893 bereikten de graanprijzen haar laagsten stand. Om te doen uitkomen hoe aanzienlijk de daling was, het volgende staatje;

	tusschen 1871-1880	1893
prijs per hectol. Tarwe	f 10,98	f 4,96
Rogge	„ 7,60	„ 3,56
Gerst	„ 6,76	„ 3,38
Haver	„ 4,56	„ 2,48

En op 't gebied der zuivelbereiding? Nederland het land „*overvloeiende van melk en boter*” werd overvleugeld, vooral door een klein land, met armen bodem, met slechter vee, door Denemarken. De centrifuge gaf den Denen zulk een grooten voorprong ¹⁾ terwijl men hier te lande op den ouden roem bleef teren. De steeds dalende prijzen wekten eindelijk onze landbouwers en zuivelbereiders weer ten leven.

¹ *Het koelsysteem - Swartz-systeem - zette deze ontwikkeling al eerder in (zhn.)*

Daarbij kwam nog dat veelvuldig heerschende ziekten onder ons vee, wij herinneren aan de runderpest van 1863, den buitenlander, evenals nu beschermend gezind, de grenzen deden sluiten. Deze treurige toestand van onzen landbouw en veeteelt deed nu voor goed de oogen open gaan. Zooals de buitenlanders vroeger van ons hadden afgekeken, keken wij het van de buitenlanders af. In 1876, nadat reeds in 1863 de oprichting van een Rijkslandbouwschool verplichtend was gesteld, kwam de landbouwschool te Wageningen tot stand.

Een wet op den boterhandel (welke gelukkig, nu verbeterd en verscherpt zal worden), de aanstelling van Rijkslandbouw-leeraren, oprichting van landbouwcursussen (nu zijn er reeds 72) rijkslandbouwwinterscholen, oprichting van de proefstations te Hoorn, Groningen en Breda (Nu Goes en Maastricht), naast het reeds bestaande te Wageningen, bevordering van de paard- en vee-fokkerijen, de bevoeiingen, verbetering der kleine rivieren, aanstelling van zuivelconsulenten waren het gevolg van 's Regeerings bemoeiingen. En de vereeniging der landbouwbelangen in eene afdeeling van 't ministerie van Binnenlandsche Zaken, onder de ijverige en bekwame leiding van den heer Sickens is een nieuwe en gewichtige stap in de goede richting.

Zal dit de kroon op 't werk zetten? Wij hopen van neen. Er is nog zooveel te doen, aan zooveel billijke eischen te voldoen, men denke slechts aan Kamers van Landbouw en 't opwekkend woord wan dr. Bruinsma, aan regeling van 't pachtcontract, aan landbouwcrediet en verzekering enz., enz.

Ook in onze provincie kunnen en moeten de landbouwers echter veel zaken zelve ter hand nemen. Zij moeten blijven de stuwende kracht. Bij de troonsbestijging onzer jeugdige Vorstin, ontvangen wij Brabantsche landbouwers haar kronings-geschenk Deze zelfde maand nl. zal de heer Theo. J. Klaverweiden² als zuivel consulent zijne diensten verleen. Moge hij tot heil onzer maatschappij van landbouw en van onze boeren de activiteit ontwikkelen, welke wij met recht van hem mogen verwachten!

En nu, allen tot feestvreugde! H.M. onze Koningin zal blijken hetzelfde belang in den landbouw te stellen als wijlen Z.M. Willem III, beschermheer der Holl. Mij. van Landbouw, en als hare geëerbiedigde Moeder, H.M. de Koningin-Regentes, beschermvrouwe dierselfde maatschappij.

Aanvaardt ook in dit opzicht, H.M. Wilhelmina, de traditiën van Haar Koninklijk Huis, dan klinkt, niet alleen op heden maar hopen wij nog lang na dezen, de hartelijke gemeente bede van den landbouw in Nederland: „*God zegens H.M. onze Koningin.*”

Keesie.

² De juiste naam was Joh. C. Van Weijdom Claterbos - zie aanstelling 28 aug 1897 (zhn.)